

PATVIRTINTA

Tauragės lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ direktoriaus
2021 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. V-59

TAURAGĖS LOPŠELIO-DARŽELIO „AŽUOLIUKAS“

DARBO ORGANIZAVIMO EKSTREMALIOS SITUACIJOS AR KARANTINO METU

TAISYKLĖS

TURINYS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS	4
II. GRESIANTYS ĮVYKIAI	6
III. PERSPĖJIMO APIE GRESIANTĮ AR SUSIDARIUSĮ ĮVYKĮ ORGANIZAVIMAS IR VEIKSMŲ KOORDINAVIMAS	6
IV. INFORMACIJOS APIE ĮVYKĮ GAVIMO IR PERDAVIMO TVARKA	7
V. ĮSTAIGOS DARBUOTOJŲ, LANKYTOJŲ IR UGDYTINIŲ APSAUGA GRESIANT AR SUSIDARIUS ĮVYKIUI	7
VI. GRESIANČIŲ AR ĮVYKUSIŲ ĮVYKIŲ LIKVIDAVIMO IR JŲ PADARINIŲ ŠALINIMO ORGANIZAVIMAS IR KOORDINAVIMAS	9
VII. SAVIVALDYBĖS EKSTREMALIŲJŲ SITUACIJŲ VALDYMO PLANE NURODYTŲ UŽDUOČIŲ VYKDYMO ORGANIZAVIMAS	17
VIII. VEIKLOS TĖSTINUMO UŽTIKRINIMAS	17
1 priedas	18

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Tauragės lopšelis–darželis „Ažuoliukas“ (toliau - Įstaiga) Darbo organizavimo ekstremalios situacijos ar karantino metu taisyklės (toliau – Planas) – tai dokumentas, kuriuo reglamentuojamas materialinių ir žmoniškųjų išteklių sutelkimas ir valdymas gresiant ar susidarius ekstremaliosioms situacijoms ar ekstremaliesiems įvykiams.

1.2. Plano tikslai:

1.2.1. įvertinti galimas ekstremaliosias situacijas ir atlikti galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę;

1.2.2. užtikrinti prevencinių priemonių ekstremaliosioms situacijoms išvengti arba susidarymo galimybėms sumažinti vykdymą ir įgyvendinimą;

1.2.3. padėti Tauragės lopšelio–darželio „Ažuoliukas“ vadovui organizuoti ir koordinuoti gresiančių ar susidariusių ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą;

1.2.4. padėti įstaigos darbuotojams gresiant ar susidarius ekstremaliosioms situacijoms išvengti ar patirti kuo mažiau žalos, išsaugoti ugdytinių ir darbuotojų gyvybę, sveikatą, turtą, apsaugoti aplinką;

1.2.5. užtikrinti optimalų įstaigos materialinių išteklių panaudojimą gresiant ar susidarius ekstremaliosioms situacijoms;

1.2.6. rengti darbuotojus praktiniams veiksams gresiant ar susidarius ekstremaliosioms situacijoms.

1.3. Tauragės lopšelio–darželio „Ažuoliukas“ trumpas apibūdinimas.

Tauragės lopšelis-darželis „Ažuoliukas“ pastatytas 1971 metais. Teritorija aptverta segmentine tvora, suskirstyta į veiklos zonas: žaidimų aikšteles, teritorijoje auga 83 medžiai, krūmai, žolė. Įvažiavimai iš Vytauto gatvės yra išasfaltuoti, takeliai išgrįsti trinkelėmis. Yra iš viso 4 išėjimo varteliai.

Įstaigos pavadinimas	Tauragės lopšelis-lopšelis – darželis „Ažuoliukas“
Įstaigos kodas	190455536
Adresas	Vytauto g. 58, Tauragė
Lopšelio-darželio savininkas	Tauragės rajono savivaldybė, kodas 188737457, adresas: Respublikos g. 2, LT-72255, Tauragė
Įstaigos vadovas	Viktorija Paulauskienė, direktorė
Pagrindinė veiklos rūšis (EVRK)	Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas, kodas 85.10.10
Darbuotojų skaičius	57
Ugdytinių (vietų) skaičius	277
Įstaigos darbo laikas	7.00-17.30 Poilsio dienos – šeštadienis ir sekmadienis.
Naudojamos ir sandėliuojamos pavojingos medžiagos	Nėra. Įstaigos buitinėms reikmėms naudojamos cheminės valymo bei dezinfekavimo priemonės.
Turimos individualios ir kolektyvinės apsaugos priemonės	Patalpos, kurias esant reikalui būtų galima pritaikyti kaip kolektyvinės apsaugos slėptuves.
Turimos gaisrų gesinimo priemonės	15 gesintuvų. Gesintuvų išdėstymo vietos yra pažymėtos evakuacijos plane (4 priedas).
Elektros energiją įstaigai tiekia	UAB „Ignitis“
Geriamą vandenį įstaigai tiekia	UAB „Tauragės vandenys“.
Kanalizacijos sistema	UAB „Tauragės vandenys“
Patalpų šildymas	Centrinis, UAB „Tauragės šilumos tinklai“
Patalpų vėdinimas	Patalpose įrengtos ventiliacinės angos, 9 grupėse yra oro kondicionieriai
Ryšiai	Pranešimai apie incidentą bus vykdomi TELIA ir mobiliaisiais telefonais

1.4. Plane vartojamos sąvokos:

1.4.1. **Asmeninė apsaugos priemonė** - bet kuri priemonė, skirta darbuotojui/ugdytiniui turėti ar dėvėti, siekiant apsaugoti jį nuo rizikos veiksnių, galinčių kelti grėsmę darbuotojo/ugdytinio saugai ir sveikatai, bei kitas šiam tikslui skirtas priedas ar reikmuo.

1.4.2. **Avarija** – netikėtas įvykis, sukėlęs sprogimą, gaisrą, statinių visišką ar dalinį sugriovimą, technologinio proceso nuostolingą sutrikimą, sunkų grupinį nelaimingą atsitikimą, pavojingų medžiagų išsiveržimą į aplinką, kai padaroma žala žmonėms ar aplinkai įvykio vietoje ar už jo ribų.

1.4.3. **Civilinė sauga** – veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų ir gyventojų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, veiksmus joms gresiant ar susidarius, ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

1.4.4. **Civilinės saugos pratybos** – kompleksinis valstybės ir savivaldybių, ūkio subjektų, civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos pajėgų ir gyventojų mokymas, kurio metu sudarius tariamas ekstremalias situacijas tobulinami valdymo įgūdžiai, mokomasi praktiškai organizuoti žmonių ir turto apsaugą nuo ekstremalių situacijų poveikio ir atlikti gelbėjimo bei ekstremalios situacijos padarinių šalinimo darbu.

1.4.5. **Ekstremalioji situacija** – dėl ekstremaliojo įvykio susidariusi padėtis, kuri gali sukelti staigų didelį pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, turtui, aplinkai arba gyventojų žūtį, sužalojimą ar padaryti kitą žalą.

1.4.6. **Ekstremalusis įvykis** – nustatytus kriterijus atitinkantis, pasiekęs ar viršijęs gamtinis, techninis, ekologinis ar socialinis įvykis, kuris kelia pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) aplinkai.

1.4.7. **Ekstremaliųjų situacijų prevencija** – kryptingai vykdoma pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms priemonių visuma, kad būtų išvengta ekstremaliųjų situacijų arba mažėtų jų galimybė, o susidarius ekstremaliajai situacijai būtų kuo mažiau pakenkta gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų veiklai, turtui ir aplinkai.

1.4.8. **Epidemija** – tai žmonėms pavojingų infekcinių ligų išplitimas tam tikroje teritorijoje. Įvertinimo rodiklis – sergančiųjų skaičius konkrečios teritorijos gyventojų skaičiaus atžvilgiu.

1.4.9. **Gaisras** – tai nekontroliuojamas degimas, sukeliantis materialinius nuostolius, pavojų žmonių sveikatai bei gyvybei.

1.4.10. **Gelbėjimo darbai** – veiksmai, kuriais įvykių, ekstremaliųjų įvykių ar ekstremaliųjų situacijų metu siekiama išgelbėti gyventojų gyvybes, sveikatą ir turtą, suteikti jiems pirmąją medicinos pagalbą ir (ar) nugabenti juos į sveikatos priežiūros įstaigas, taip pat apsaugoti aplinką.

1.4.11. **Įvykis** – ekstremaliojo įvykio kriterijų neatitinkantis, nepasiekęs gamtinis, techninis, ekologinis ar socialinis įvykis, keliantis pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) aplinkai.

1.4.12. **Kolektyvinės apsaugos statiniai** – tai statiniai arba patalpos, kurias ekstremaliųjų situacijų ar karo metu galima pritaikyti gyventojams apsaugoti nuo atsiradusių gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksnių. Juose gali prisiglausti gyventojai, kurie neturi galimybių patys evakuotis arba iš kitų teritorijų evakuoti gyventojai. Kolektyvinėms apsaugos priemonėms priskiriamos įvairių tipų slėptuvės, darbuotojų apsaugai pritaikytos patalpos, rūšiai, kitos požeminės erdvės (garažai ir kt.).

1.4.13. **Materialiniai ištekliai** – nekilnojamasis turtas, transporto priemonės, statybinės medžiagos ir kiti ištekliai, kurie teisės aktų nustatyta tvarka gali būti panaudoti gresiančioms ar susidariusioms ekstremaliosioms situacijoms likviduoti ir jų padariniams šalinti, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų veiklai palaikyti ir atkurti.

1.4.14. **Pasekmės** - tai ekstremalaus įvykio (situacijos) žalingas poveikis žmogui, turtui, ūkinei veiklai ir aplinkai, išreikštas kokybiniais bei kiekybiniais rodikliais.

1.5. Kitos plane vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatyme ir kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose.

1.6. Plane vartojamos santrumpos:

1.6.1. **PRSPAT** – Plungės rajono savivaldybės priešgaisrinės apsaugos tarnyba;

1.6.2. **KLAVPK** – Klaipėdos apskrities vyriausiasis policijos komisariatas, Plungės rajono PK;

1.6.3. **GMPS** – greitosios medicininės pagalbos stotis;

1.6.4. **PRSA** – Plungės rajono savivaldybės administracija;

1.6.5. **VSC** – visuomenės sveikatos centras.

II. GRESIANTYS ĮVYKIAI

2.1. Ekstremalieji įvykiai, kurie galėtų sukelti ekstremaliasias situacijas ir įtakoti įstaigos darbą, kelti pavojų darbuotojams bei vaikams yra šie:

2.1.1. Gamtinio pobūdžio – geologinis ir hidrometeorologinis (stichiniai, katastrofiniai meteorologiniai ir stichiniai, katastrofiniai hidrologiniai reiškiniai) reiškinys, įvykis, susijęs su ledo lytimis, ledų sangrūdomis, ledo laukais; žmonių ligos;

2.1.2. Techninio pobūdžio – transporto įvykiai, aviacija, geležinkelių transporto ir automobilių kelių eismu ir įvykiais, vežant pavojingą krovinį; įvykiai pramonėje ir energetikos sistemoje, komunalinių sistemų avarija ir ryšių paslaugų teikimo vartotojams sutrikimas;

2.1.3. Ekologinio pobūdžio – aplinkos oro ir vandens užterštumas; dirvožemio, grunto užterštumas arba kitoks jam padarytas poveikis; tarša branduolinėmis ir (ar) radioaktyviosiomis medžiagomis ir naftos produktais;

2.1.4. Socialinio pobūdžio – masinės riaušės ir neramumai, teroro aktai, įkaitų paėmimai;

2.1.5. Kiti ekstremalieji įvykiai – žmonių sveikatos sutrikimai, panika, traumos, mirties atvejai dėl užsikrėtimo, apsinuodijimo ar fizinio poveikio, gaisro keliamas pavojus, užsidegimo ar degimo grėsmė, pavojingas radinys.

2.2. Atlikus ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę pagal nustatytą didžiausią rizikos lygį, prioriteto tvarka labiausiai tikėtini pavojai:

Eil. Nr.	Galimas pavojus	Galimo pavojaus tikimybės lygis	Vertinimas balais (R)
1.	Gaisro keliamas pavojus, užsidegimo ar degimo grėsmė	Labai didelis	40
2.	Hidrometeorologiniai reiškiniai	Didelis	20
3.	Žmonių užkrečiamos ligos protrūkis ar epidemija	Didelis	20
4.	Avarija energetikos sistemoje	Vidutinis	16
5.	Teroro aktas	Vidutinis	16
6.	Pavojingas radinys	Vidutinis	16
7.	Avarija vandens tiekimo sistemoje	Vidutinis	12
8.	Šilumos energijos tiekimo sutrikimai	Vidutinis	12

2.3. Šių galimų išvardintų pavojų mažinimui parengtas įstaigos Ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas.

2.4. Rizikos analizė peržiūrima ir prireikus atnaujinama ne rečiau kaip kartą per trejus metus arba atsiradus naujiems pavojams, pasikeitus civilinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams, pertvarkius ar modernizavus įrenginius, technologinius procesus ar įvykus kitiems pokyčiams, didinantiems pavojų ar ekstremaliųjų situacijų riziką ir mažinantiems darbuotojų saugumą.

III. PERSPĖJIMO APIE GRESIANTĮ AR SUSIDARIUSĮ ĮVYKĮ ORGANIZAVIMAS IR VEIKSMŲ KOORDINAVIMAS

3.1. Perspėjimo ir informavimo tikslas - perspėti darbuotojus apie ekstremalią situaciją ar ekstremalų įvykį, informuoti apie galimus padarinius bei pateikti savisaugos rekomendacijas.

3.2. Įstaigos darbuotojų perspėjimą organizuoja įstaigos direktorius.

3.3. Už perspėjimą atsako direktoriaus įgaliotas asmuo (toliau – Įgaliotas asmuo), kuris pagal pareigybės aprašymą yra atsakingas už perspėjimą.

3.4. Įstaigoje numatyta darbuotojų susirinkimo vieta pastate – salė.

3.5. Ekstremalios situacijos atveju įstaigos Įgaliotas asmuo, vadovaudamasis ekstremaliųjų situacijų valdymo planu ir atsižvelgdamas į avarijos pobūdį, mastą bei galimą poveikį žmonių gyvybei ir sveikatai, nedelsiant perspėja darbuotojus. Perspėjimas vykdomas pagal ekstremaliųjų situacijų valdymo plano 1 priedą „Perspėjimo apie ekstremalią situaciją ar įvykį schema“ panaudojant vietinę perspėjimo sistemą, garsinius signalus, veikiančias ryšių priemones, pasiuntinius.

3.6. Augant grėsmei ar plečiantis nelaimės mastams, Įstaigos direktorius nurodo darbuotojams informuoti tėvus, kreipiasi į Plungės rajono savivaldybės administracijos direktorių dėl savivaldybės perspėjimo sistemos panaudojimo.

3.7. Įgalioto asmens veiksmai gresiant ar susidarius ekstremaliai situacijai:

3.7.1. perspėja ir informuoja darbuotojus apie susidariusią ekstremalią situaciją ir būtinus veiksmus;

3.7.2. praneša įstaigos vadovui, Bendrajam pagalbos centrui apie susidariusią ekstremalią situaciją;

3.7.3. susidarius aplinkybėms, organizuoja darbuotojų evakavimą, pirminius gelbėjimo darbus ir jiems vadovauja.

3.8. **Įgaliotas asmuo, atsakingas už darbuotojų perspėjimą ir informavimą yra lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ direktoriaus pavaduotojas ūkiui.**

IV. INFORMACIJOS APIE ĮVYKĮ GAVIMO IR PERDAVIMO TVARKA

4.1. Informacijos priėmimui ir teikimui suinteresuotoms institucijoms naudojamas fiksuotas, mobilus ir elektroninis ryšys.

4.2. Pranešimas apie Įstaigoje įvykusį ekstremalųjį įvykį ar ekstremaliąją situaciją, arba gavus informaciją iš kompetentingos savivaldybės ir/ar valstybės institucijos apie gresiantį ekstremalųjį įvykį ar ekstremaliąją situaciją, arba išgirdus per masinio informavimo priemones apie tokios situacijos artėjimą, neatidėliotinai pateikiamas Įstaigos direktoriui.

4.3. **Direktorius arba įstaigos Įgaliotas asmuo, kai ekstremalios situacijos mastas viršija Įstaigos civilinės saugos pajėgų galimybes, apie įvykį ar susidariusią situaciją praneša telefonu:**

4.3.1. Bendrosios pagalbos centro skyriui - 112;

4.3.2. Tauragės rajono savivaldybės priešgaisrinės apsaugos tarnybai – (8 446) 61501;

21.3. Tauragės rajono savivaldybės administracijos Civilinės saugos ir mobilizacijos specialistui – (8 700) 11220;

4.3.4. Tauragės rajono savivaldybės administracijos direktoriui – (8 446) 62813.

4.4. **Įstaigos direktorius savivaldybės administracijai teikia informaciją šiais atvejais:**

4.4.1. kai prognozuojama, kad bus pasiekti ar viršyti Vyriausybės patvirtinti ekstremaliųjų įvykių kriterijai;

4.4.2. kai gresia ekstremalioji situacija;

4.4.3. kai pasiekti ar viršyti Vyriausybės patvirtinti ekstremaliųjų įvykių kriterijai;

4.4.4. kai susidarė ekstremalioji situacija.

4.5. Perduodant pranešimą telefonu teikiami tokie duomenys:

4.5.1. trumpas įvykio, gresiančio ar įvykusio ekstremaliojo įvykio, gresiančios ar susidariusios ekstremalios situacijos apibūdinimas (laikas, adresas, objektas, informacijos šaltinis, priežastys, prognozė), priimti sprendimai, planuojami ar atlikti pirminiai veiksmai;

4.5.2. esami ir galimi pavojaus gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir aplinkai šaltiniai;

4.5.3. ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo pareigos, vardas, pavardė, telefonų numeriai;

4.5.4. gelbėjimo darbų vadovo pareigos, vardas, pavardė, telefonų numeriai.

4.6. Įstaigos viduje keitimasis informacija vyksta pagal keitimosi informacija apie ekstremalų įvykį.

V. ĮSTAIGOS DARBUOTOJŲ, LANKYTOJŲ IR UGDYTINIŲ APSAUGA GRESIANT AR SUSIDARIUS ĮVYKIUI

5.1. Pagrindinė evakuacijos užduotis – nukreipti žmones į saugias įstaigos teritorijos vietas arba žmonių susirinkimo punktus.

5.2. Evakuacijos tvarka - tai visuma apibrėžtų priemonių ir veiksmų, kurių būtina imtis, siekiant apsaugoti darbuotojų sveikatą ir gyvybę, turto apsaugą.

5.3. Evakuacijos paskirtis - koordinuoti darbuotojų, turto evakuaciją ekstremalių įvykių (situacijų) atvejais, kad evakuacija vyktų tvarkingai, be sumaišties pagal nustatytą tvarką.

5.4. Darbuotojų ir ugdytinių evakavimo organizavimas:

5.4.1. Už įstaigos darbuotojų, lankytojų ir vaikų evakavimo organizavimą atsakingas Įstaigos direktorius. Jeigu evakuacijos mastai dideli (gamtinio, ekologinio ekstremalaus įvykio atveju), evakavimą gali koordinuoti savivaldybės ekstremaliųjų situacijų komisija (ESK);

5.4.2. Įgaliotas asmuo direktoriaus pavaduotojas ūkiui nedelsdamas perspėja darbuotojus apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją (naudojamas ranka įjungiamas garsinis signalas), išjungia elektros energijos tiekimą;

5.4.3. kilus ekstremaliai situacijai, grupėse nutraukiama bet kokia veikla, vaikai aprenjami ir artimiausiu keliu išvedami iš pastato;

5.4.4. lankytojų ir vaikų evakuavimas vykdomas pagal Įstaigos vadovo patvirtintą Evakuacijos planą (3 priedas).

5.5. Įstaigoje turi būti saugūs, tvarkingi ir laisvi evakuaciniai išėjimų keliai.

5.6. Ant evakuacinių išėjimų durų yra žalios spalvos nurodomieji ženklai „išėjimas“, rodantys išėjimo kryptį. Visuose aukštuose gerai matomoje vietoje kabo žmonių evakuacijos planai.

5.7. Visi darbuotojai turi būti supažindinti su evakuacijos planais ir su darbuotojų ir ugdytinių evakuavimo tvarka. Jie privalo žinoti evakuavimo maršrutus, vykdant evakuaciją ekstremaliais atvejais privalo mokėti naudotis įstaigos gesintuvais.

5.8. **Už ugdytinių evakuaciją atsakingi grupių pedagogai.** Jie skubiai eina su ugdytiniais arčiausiai jų esančiais evakuaciniais išėjimais iš Įstaigos patalpų. Jei visi evakuacijos keliai vienodai saugūs, nematyti nei ugnies, nei dūmų, visi eina per artimiausią evakuacinį išėjimą. Jei reikia eiti per uždūmintą patalpą - eina pasilenkus po dūmais, prisidengus veidą, arba šliaužia. Pedagogai su ugdytiniais buriuojasi grupėmis Įstaigos kieme nurodytoje vietoje. Vieta pažymėta ženklu (6 priedas).

5.9. Darbuotojai, dirbantys su svarbiais dokumentais, juos ir/ar nešiojamą kompiuterį pasiima ir be panikos išeina iš patalpų ir eina į nustatytą susirinkimo vietą. Išeidami iš patalpų išjungia elektrą ir elektros prietaisus, vandenį, uždaro langus. Patalpos paliekamos nerakintos.

5.10. Mokytojai, suskaičiavę susirinkusius ugdytinius, informuoja apie tai darbuotoją, atsakingą už viešąją tvarką, Įstaigos vadovą.

5.11. Jei ekstremalus įvykis ar ekstremali situacija gresia ar įvyko lauke pedagogai su ugdytiniais ir kiti darbuotojai renkasi Įstaigos salėje.

5.12. Darbuotojas, atsakingas už civilinę saugą, privalo užtikrinti efektyvią evakuaciją iš pastato, patikrinti ar visi žmonės evakuoti iš Įstaigos pastato ir turi būti pasiruošęs imtis avarijų likvidavimo veiksmų. Taip pat, esant būtinybei, privalo organizuoti ir/ar suteikti pirmąją medicininę pagalbą asmenims, kuriems jos prireikia arba iškviesti greitosios pagalbos specialistus.

5.13. Į Įstaigos patalpas galima grįžti tik gavus Įstaigos vadovo, ar specialiųjų tarnybų leidimą. Į patalpas turi sugrįžti visi ugdytiniai.

5.14. Įstaigoje civilinės saugos slėptuvių ir asmeninių apsaugos priemonių nėra. Ekstremaliųjų situacijų atvejais darbuotojams teikiamos rekomendacijos, kaip pasigaminti savadarbes asmenines apsaugos priemones ir jas panaudoti (*keliais sluoksniais sulankstomas rankšluostis, skarelė ar medžiagos skiautė*).

5.15. Darbuotojai ir ugdytiniai, gavę pranešimą apie iškilusią grėsmę ir apie būtinumą pasitraukti į saugias vietas, turi eiti į Martyno Mažvydo progimnaziją (Prezidento g. 27, Tauragė, tel. 844661258).

5.16. Pirmos pagalbos teikimo darbuotojams ir lankytojams, nukentėjusiems įvykių metu, organizavimas:

5.16.1. Visi įstaigos darbuotojai yra išklause Pirmosios pagalbos mokymo kursų;

5.16.2. pirmoji pagalba teikiama iki greitosios medicinos pagalbos atvykimo. Pagalbos suteikimui Įstaigos medicinos kabinete ir kiekvienoje grupėje yra pirmosios medicininės pagalbos vaistinėlės;

5.16.3. pirmoji pagalba Įstaigoje gali būti suteikta kolektyvinės apsaugos vietoje ir/arba kitoje patalpoje, priklausomai nuo susidariusių aplinkybių.

5.17. Siekiant efektyviai suteikti pirmąją pagalbą nukentėjusiems darbuotojams, lankytojams arba ugdytiniais įstaiga yra paskirtas darbuotojas, atsakingas už pirmosios pagalbos suteikimą. Tai - visuomenės sveikatos priežiūros specialistas. Šio darbuotojo pagrindinės funkcijos:

5.17.1. užtikrinti neatidėliotiną pirmosios medicinos pagalbos suteikimą darbuotojams, lankytojams ir ugdytiniais, patyrusiems traumas kasdieninio įstaigos darbo metu ir ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų atvejais;

5.17.2. organizuoti savadarbių asmeninių apsaugos priemonių (SAAP) gamybą.

5.18. Prireikus darbuotojas, atsakingas už pirmosios pagalbos teikimą, gali pasitelkti kitų darbuotojų pagalbą.

5.19. Esant reikalui, neatidėliotinai kreipiamasi pagalbos telefonu 112.

VI. GRESIANČIŲ AR ĮVYKUSIŲ ĮVYKIŲ LIKVIDAVIMO IR JŲ PADARINIŲ ŠALINIMO ORGANIZAVIMAS IR KOORDINAVIMAS

6.1. **Kilus gaisrui arba užfiksavus galimą gaisro pavojų** patalpoje ar teritorijoje, faktą nustatęs darbuotojas, susiradęs saugią vietą, turi kuo skubiau imtis sekančių veiksmų:

6.1.1. informuoti Įstaigos direktorių apie kilusį pavojų, jei gaisro židinys nėra išsiplėtęs;

6.1.2. jei matoma atvira liepsna pranešti Bendrajam pagalbos centrui apie kilusį gaisrą ir tada informuoti Įstaigos direktorių;

6.1.3. jei yra galimybė nustatyti kokio masto pavojus susidarė: kur yra įvykio vieta (nurodomas korpusas, aukštas, patalpa), koks yra pavojaus mastas (atvira liepsna, rūkstantys dūmai, jaučiasi degėsių kvapas);

6.1.4. jei yra saugu, pradėti gaisro gesinimo darbus pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis.

6.2. Įstaigos direktoriaus veiksmai gavus informaciją apie kilusį pavojų:

6.2.1. jei gaisro mastas yra didelis kuo skubiau informuoti Bendrąjį pagalbos centrą apie kilusį pavojų, suteikiant informaciją apie pastate esančių žmonių skaičių;

6.2.2. kartu su darbuotojais atsakingais už viešąją tvarką ir civilinę saugą organizuoti darbuotojų ir vaikų apsaugą. Tam tikslui gali būti pasitelkiama žmonių evakuacija;

6.3.3. jei yra galimybė organizuoti gaisro gesinimo darbus savo turimomis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis;

6.3.4. palaikyti informacijos apie situacijos kaitą perdavimą Bendrajam pagalbos centrui;

6.3.5. jei gaisro židinys nėra išplitęs arba nekelia pavojaus darbuotojams, organizuoti materialiujų vertybių apsaugą;

6.3.6. organizuoti tėvų informavimą apie kilusį pavojų.

6.4. Darbuotojo, pavaduotojo ūkiui, atsakingo už viešąją tvarką veiksmai gaisro atveju:

6.4.1. iš Įstaigos direktoriaus gavęs informaciją apie evakuacijos pradžią informuoja darbuotojus;

6.4.2. kol yra vykdoma evakuacija prižiūri evakuacijos eigą, prireikus paskirsto žmonių srautus;

6.4.3. kada darbuotojai ir vaikai evakuojasi iš Įstaigos pastato ir susirenka numatytoje susirinkimo vietoje lauke, organizuoja darbuotojų ir vaikų registraciją, taip nustatydamas žmonių skaičių, kurie evakavosi, kurie galimai liko pastate.

6.5. Darbuotojo atsakingo už priešgaisrinę saugą veiksmai gaisro metu:

6.5.1. kilus gaisrui organizuoja gaisro židinio izoliavimą, sumažina darbuotojų ir vaikų patekimą prie pavojaus vietos;

6.5.2. po evakuacijos uždaro duris, taip sumažindamas gaisro plitimą;

6.5.3. prireikus išjungia elektros energijos tiekimą pastate;

6.5.4. jei yra vykdomas gaisro lokalizavimas pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis, vadovauja darbams;

6.5.5. organizuoja pirminių gaisro gesinimo priemonių sutelkimą.

6.6. Darbuotojo atsakingo už pirmąją pagalbą veiksmai:

6.6.1. prireikus suteikia pirmąją medicininę pagalbą ir /ar kviesti greitosios pagalbos medikus;

6.6.2. atvykus medikams suteikia informaciją apie nukentėjusius.

6.7. Lopšelio-darželio darbuotojų veiksmai kilus gaisrui:

6.7.1. vykdo įstaigos direktoriaus ar kitų darbuotojų, atsakingų už evakuaciją nurodymus;

6.7.2. rūpinasi vaikais, tiek evakuacijos metu, tiek po jos.

6.8. Meteorologiniai reiškiniai:

6.8.1. liūtis (50 mm kritulių per 12 val.);

6.8.2. kruša (kai ledų skersmuo 20 mm ir didesnis);

6.8.3. pūga (vėjo greitis daugiau kaip 15 m/s);

6.8.4. snygis (20 cm per 12 val.);

6.8.5. labai smarki audra, škvalas, viesulas (vėjo greitis – 28-32 m/s)

6.8.6. lijundra, šlapio sniego apdrebą (apšalo storis ant lijundros stovo laidų 35 mm);

6.8.7. speigas (nakties temperatūra minus 30 laipsnių šalčio ir žemesnė);

6.8.8. kaitra (oro temperatūra 30 laipsnių karšio ir daugiau trunka 10 dienų ir daugiau).

6.9. Lopšelio-darželio darbuotojų veiksmai meteorologinių reiškinių atvejais:

6.9.1. direktoriaus pavaduotojas ugdymui ir direktoriaus pavaduotojas ūkiui perspėja pedagogus, darbuotojus apie artėjantį meteorologinį reiškinį ir informuoja, kokie darbai turi būti atlikti;

- 6.9.2. remiantis stichinių meteorologinių reiškinių prognozėmis atšaukti išvykas;
- 6.9.3. pedagogai kuo skubiau sukviečia vaikus, patikrina, ar visi vaikai yra ir grįžta į grupių patalpas;
- 6.9.4. nutraukiami darbai lauke;
- 6.9.5. sandariai uždaromi pastato langai, durys ir kitos angos;
- 6.9.6. patikrinami avariniai elektros energijos šaltiniai, sukaupiamos didesnės vandens atsargos, paruošiamos priemonės gaisrui gesinti ir pasirengiama elektros energijos bei vandens tiekimo nutraukimui.

6.10. Užtikrinti patalpų vėsinimą ir tinkamos temperatūros jose palaikymą.

Kad vaikai jaustųsi gerai karščio ar kaitros metu, reikia palaikyti komfortišką klimatą ikimokyklinio ugdymo įstaigų patalpose. Ryte, kol dar aplinkos oro temperatūra nebūna pakilusi, rekomenduojama atverti langus ir gerai išvėdinti patalpas. Pagal Lietuvos higienos normą HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, grupių žaidimų, miegojimo, poilsio patalpose ar erdvėse, apšviečiamose tiesioginiais saulės spinduliais, turi būti įrengtos užuolaidos, žaliuzės ar kitos apsaugos nuo saulės priemonės. Šylant orui, pravartu uždaryti langus, užtraukti užuolaidas arba žaliuzes. Geriau nenaudoti tamsios spalvos užuolaidų arba metalinių žaliuzių, nes jos sugeria šilumą. Didelį efektą duoda langų, ypač pietinėje pastato pusėje, padengimas specialia šilumą atspindinčia plėvele. Reikėtų naudoti kuo mažiau elektrinių įrenginių, dirbtinės šviesos, nes tai sukuria papildomai šilumos. Būtina užtikrinti patalpose gaivaus oro cirkuliaciją. Esant galimybei, rekomenduojama naudoti oro kondicionierius. Komfortiška temperatūra vaikui yra 20–24°C. Kondicionieriai neturėtų būti įrengti taip, kad tiesiogiai pūstų į vaikus, nes vaikai gali persalti. Elektriniai ventiliatoriai taip pat gali padėti vėsinti patalpas, tačiau jei oro temperatūra viršija 35 °C, ventiliatorių efektyvumas yra mažas. Jei naudojami ventiliatoriai, jie neturėtų būti nukreipti į vaikus. Rekomenduojama reguliariai tikrinti patalpų temperatūrą. Patalpose turėtų būti įrengti termometrai. Svarbu patalpose palaikyti ne tik optimalią oro temperatūrą, bet ir tinkamą oro drėgmę. Pagal Lietuvos higienos normą HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, santykinė oro drėgmė šiltuoju metų laiku turi būti 35–65 proc. Drėgmę patalpose palaikyti padeda dažnesnis drėgnas patalpų valymas, dulkių šluostymas, oro drėkintuvai. Normalizuoti oro drėgmę taip pat padeda kambariniai augalai. Kai oras tampa per sausas (mažiau nei 30 proc.), jaučiamas gerklės, akių dirginimas, džiūsta veido, rankų oda. Oro drėgmė būtina žmogaus gleivinei, nes jai išsausėjus virusai greičiau ir lengviau prasiskverbia į organizmą. Migdyti vaikus rekomenduojama tik natūralių audinių patalynėje aprenktus laisvais, lengvais natūralių audinių miego drabužėliais arba iš vis be jų, tik su apatiniais drabužiais.

6.11. Vaikų mityba

Viena svarbiausių rekomendacijų – duoti vaikams gerti pakankamai skysčių. Vanduo (mineralinis, mineralizuotas, geriamasis) turėtų būti pagrindinis vaiko dienos gėrimas. Taip pat galima duoti natūralių sulčių, mažai saldinto kompoto, šaltos arbatos. Nerekomenduojama vaikams duoti gerti stipriai saldintų ar gazuotų gėrimų, nes tokie gėrimai skatina vandens pasišalinimą iš organizmo. Maži vaikai negali pasakyti, kada yra ištroškę, o vyresni vaikai dažniausiai būna per daug užsiėmę žaidimo aikštelėje, kad paprašytų atsigerti. Todėl svarbu nepamiršti dažniau pasiūlyti vaikams gerti. Vanduo turėtų būti pastatytas matomose vaikams vietose, taip skatinant juos kuo dažniau atsigerti. Vyresniems vaikams rekomenduojama sudaryti sąlygas patiems įsipilti geriamojo vandens. Vandeniui atsigerti turi būti naudojami asmeninio naudojimo arba vienkartiniai puodukai, stiklinaitės ar buteliukai.

Vanduo turėtų būti vėsus, bet ne šaltas, rekomenduojama temperatūra ne žemesnė kaip 15°C. Vaikai būtinai turi gerti skysčius ir prakaituoti. Prakaitavimo metu atiduodama kūno šiluma ir taip apsisaugoma nuo perkaitimo. Būtina žinoti: kai vaikai pajaučia troškulį, jie jau gali būti dehidratavę, nes jie pajaučia troškulį tik tada, kai prakaituodami praranda apie 2 proc. kūno masės. Taigi, vartoti skysčius, kai yra karšta, būtina nuolat–visą dieną po truputį, nelaukiant, kol pradės kamuoti troškulys. Karščio ir kaitros metu dauguma vaikų nenoriai ir mažai valgo. Jiems reikėtų pasiūlyti lengvai virškinamo maisto. Tai galėtų būti vaisiai, daržovės, iš jų pagamintos įvairios salotos, liesi pieno produktai ir pan. Jei vaikas atsisako valgyti, versti nereikėtų. Svarbiausia, kad vaikai gautų

pakankamai skysčių. Sočiau vaikus galima pamaitinti ryte, kol dar nepakilusi oro temperatūra, ir vakare, kai oro temperatūra pradeda kristi.

6.12. Veikla gryname ore

Pagal Lietuvos higienos normą HN 75:2016 „Išmokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, vaikai turi būti išvedami į lauką kasdien 2 kartus šviesiu paros metu. Tačiau jei oro temperatūra lauke 32°C ar aukštesnė, vaikų veikla lauke neorganizuojama, nes tokios oro sąlygos jau kelia pavojų sveikatai.

6.13. Ankstyvas karščio sukeltas šokas

Pasireiškia, kai žmogaus kūnas yra ilgai veikiamas aukštos aplinkos temperatūros ir drėgmės, tiesioginių saulės spindulių bei trūksta poilsio ir skysčių.

- Nuovargis / silpnumas;
- Galvos skausmas;
- Sumišimas / nerimas;
- Normali kūno temperatūra;
- Prakaitavimas (dažnai gausus);
- Kraujavimas iš nosies;
- Išsausėjusios lūpos, liežuvis;
- Šleikštulys / pykinimas;
- Bėrimas.

Veiksmai nukentėjusiajam:

- Padėti nusigauti į vėsesnę vietą šešėlyje.
- Nuraminti, leisti atsisėsti ar atsigulti.
- Skatinti gerti daug vandens.
- Padėti nusivilkti viršutinius drabužius.
- Dėti šaltus kompresus.

6.14. Karščio sukelti raumenų spazmai

Pasireiškia per/po sunkios fizinės mankštos ar sunkaus darbo saulės atokaitoje. Sukelia ūmius, skausmingus ir nevalingus raumenų susitraukimus, paprastai rankų, kojų ar pilvo dalyje. Raumenų spazmai taip pat gali pasireikšti kartu su šiais simptomais:

- Troškuliu;
- Dehidracija;
- Nuovargiu;
- Prakaitavimu.

Veiksmai nukentėjusiajam:

- Skubiai nutraukti visą veiklą ir ramiai pasėdėti vėsioje vietoje.
- Gerti daug skysčių.
- Nedalyvauti jokioje aktyvioje veikloje bent kelias valandas po to, kai atslūgs raumenų spazmai.

- Raumenų spazmus gali padėti numalšinti masažas.
- **Jeigu raumenų spazmai tęsiasi ilgiau, kreiptis į gydymo įstaigą.**

6.15. Karščio sukeltas apalpinimas

Pasireiškia esant fiziniam krūviui aukštoje aplinkos temperatūroje, ypač kai kūnas nėra prie to prisitaikęs.

- Galvos svaigulys;
- Sąmonės netekimas;
- Blyški, prakaituota oda;
- Žemas pulsas.

Veiksmai nukentėjusiajam:

- Nukentėjusį būtina paguldyti vėsioje vietoje.
- Mažais gurkšneliais gerti vandenį (staigiai išgertas didesnis vandens kiekis gali sukelti vėmimą).
- **Jei simptomai nepraeina arba pakyla kraujo spaudimas, būtina kreiptis į gydymo įstaigą.**

6.16. Perkaitimas

Atsiranda po kelių dienų ir paprastai pasireiškia vyresnio amžiaus žmonėms, turintiems padidėjusį kraujospūdį ar sunkiai dirbantiems / sportuojantiems karštoje aplinkoje.

- Gausus prakaitavimas;
- Išblyškusi oda;
- Greitas nuovargis;
- Normali ar šiek tiek aukštesnė kūno temperatūra;
- Silpnas pulsas;
- Pykinimas/viduriavimas;
- Šaltkrėtis, vėsi/drėgna oda.

Veiksmai nukentėjusiajam:

- Jeigu įmanoma, iškart dėti vėsinančius kompresus ar pagulėti vėsiamame vandenyje.
- Būti vėsioje, vėdinamoje aplinkoje be tiesioginių saulės spindulių.
- Atlaisvinti drabužius, ilsėtis.
- Gurkšnoti vandenį mažais gurkšneliais.
- **Jei simptomai nepraeina ilgesnį laiką, būtina kreiptis į gydymo įstaigą.**

6.17. Šilumos (saulės) smūgis

Pavojingas gyvybei, būtina skubiai diagnozuoti ir gydyti.

Atsiranda dėl ilgalaikio šilumos poveikio fizinio aktyvumo metu, kai kūnas prakaituodamas nesugeba išgarinti šilumos ir kūno temperatūra ima sparčiai kilti. Simptomai panašūs į perkaitimo, tik dar papildomai gali būti:

- Aukšta kūno temperatūra (gali pakilti iki >40OC);
- Staiga pasikeitusi psichinė būklė;

- Nuotaikos svyravimai;
- Stiprus galvos skausmas;
- Dezorientacija;
- Sąmonės netekimas;
- Negilus kvėpavimas;
- Padažnėjęs pulsas (bet gali būti ir sulėtėjęs);
- Karšta ir sausa arba drėgna oda.

Veiksmai nukentėjusiajam:

- **Nedelsiant kreiptis į gydymo įstaigą tel. 112.**
- Laukiant greitosios medicinos pagalbos nukentėjusįjį patraukti į pavėšį.
- Vėsinti šaltu vandeniu, vėduokle, šaltais kompresais ir kt.

Prireikus atlikti dirbtinį kvėpavimą.

6.18. Lopšelio-darželio darbuotojų veiksmai užkrečiamų ligų (epidemijos) atvejais:

- 6.18.1. patikslinti informacijos teisingumą;
- 6.18.2. informuoti ugdytinių tėvus, visuomenės sveikatos centrą, maisto ir veterinarijos tarnybą, švietimo skyrių;
- 6.18.3. organizuoti pirmosios medicinos pagalbos suteikimą, o įtarus rimtesnius apsinuodijimo ar ligos požymius, kviešti greitosios pagalbos medikus;
- 6.18.4. laikinai apriboti žmonių susibūrimus;
- 6.18.5. taikyti karantininį režimą ir griežtai jo laikytis;
- 6.18.6. laikytis asmens higienos reikalavimų, dažnai plauti rankas su muilu po tekančiu šiltu vandeniu;
- 6.18.7. kiekvieną dieną vėdinti patalpas, plauti grindis ir liečiamus paviršius drėgna šluoste; jei yra, naikinti vabzdžius ir graužikus.
- 6.18.8. įspėti vaikus, kad neliestų nugaišusių paukščių ir graužikų, nežaisti net su sveikai atrodančiais paukščiais;
- 6.18.9. susirgę darbuotojai atleidžiami nuo darbo, izoliuojami nuo sveikų, jiems suteikiama būtinoji medicininė pagalba;
- 6.18.10. laikytis kitų visuomenės sveikatos centro, veterinarijos ir maisto tarnybos nurodymų.

6.19. Lopšelio-darželio darbuotojų veiksmai įvykus avarijai komunalinėse ar energetinėse sistemose:

- 6.19.1. nutraukti visus užsiėmimus, perkelti ugdytinius į kitas patalpas,
- 6.19.2. įvertinus įvykio mastą ir situaciją, pagal poreikį organizuoti vaikų atidavimą tėvams;
- 6.19.3. nutrūkus elektros tiekimui, pranešti elektros tinklų dispečerinei tel. 1852
- 6.19.4. nutrūkus vandens tiekimui, pranešti UAB „Tauragės vandenys“ (vandentiekio ar nuotekų gedimai – (8 446) 70052.
- 6.19.5. organizuoti materialinių išteklių apsaugos, gelbėjimo darbus.

6.20. Užtikrinti patalpų vėsinimą ir tinkamos temperatūros jose palaikymą.

Kad vaikai jaustųsi gerai karščio ar kaitros metu, reikia palaikyti komfortišką klimatą ikimokyklinio ugdymo įstaigų patalpose. Ryte, kol dar aplinkos oro temperatūra nebūna pakilusi, rekomenduojama atverti langus ir gerai išvėdinti patalpas. Pagal Lietuvos higienos normą HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, grupių žaidimų, miegojimo, poilsio patalpose ar erdvėse, apšviečiamose tiesioginiais saulės spinduliais, turi būti įrengtos užuolaidos, žaliuzės ar kitos apsaugos nuo saulės priemonės. Šylant orui, pravartu uždaryti langus, užtraukti užuolaidas arba žaliuzes. Geriau nenaudoti tamsios spalvos užuolaidų arba metalinių žaliuzių, nes jos sugeria šilumą. Didelį efektą duoda langų, ypač pietinėje pastato pusėje, padengimas specialia šilumą atspindinčia plėvele. Reikėtų naudoti kuo mažiau elektrinių įrenginių,

dirbtinės šviesos, nes tai sukuria papildomai šilumos. Būtina užtikrinti patalpose gaivaus oro cirkuliaciją. Esant galimybei, rekomenduojama naudoti oro kondicionierius. Komfortiška temperatūra vaikui yra 20–24°C. Kondicionieriai neturėtų būti įrengti taip, kad tiesiogiai pūstų į vaikus, nes vaikai gali peršalti. Elektriniai ventiliatoriai taip pat gali padėti vėsinti patalpas, tačiau jei oro temperatūra viršija 35 °C, ventiliatorių efektyvumas yra mažas. Jei naudojami ventiliatoriai, jie neturėtų būti nukreipti į vaikus. Rekomenduojama reguliariai tikrinti patalpų temperatūrą. Patalpose turėtų būti įrengti termometrai. Svarbu patalpose palaikyti ne tik optimalią oro temperatūrą, bet ir tinkamą oro drėgmę. Pagal Lietuvos higienos normą HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, santykinė oro drėgmė šiltuoju metų laiku turi būti 35–65 proc. Drėgmę patalpose palaikyti padeda dažnesnis drėgnas patalpų valymas, dulkių šluostymas, oro drėkintuvai. Normalizuoti oro drėgmę taip pat padeda kambariniai augalai. Kai oras tampa per sausas (mažiau nei 30 proc.), jaučiamas gerklės, akių dirginimas, džiūsta veido, rankų oda. Oro drėgmė būtina žmogaus gleivinei, nes jai išsausėjus virusai greičiau ir lengviau prasiskverbia į organizmą. Migdyti vaikus rekomenduojama tik natūralių audinių patalynėje aprengtus laisvais, lengvais natūralių audinių miego drabužėliais arba iš vis be jų, tik su apatiniais drabužiais.

6.21. Vaikų mityba

Viena svarbiausių rekomendacijų – duoti vaikams gerti pakankamai skysčių. Vanduo (mineralinis, mineralizuotas, geriamasis) turėtų būti pagrindinis vaiko dienos gėrimas. Taip pat galima duoti natūralių sulčių, mažai saldinto kompoto, šaltos arbatos. Nerekomenduojama vaikams duoti gerti stipriai saldintų ar gazuotų gėrimų, nes tokie gėrimai skatina vandens pasišalinimą iš organizmo. Maži vaikai negali pasakyti, kada yra ištroškę, o vyresni vaikai dažniausiai būna per daug užsiėmę žaidimo aikštelėje, kad paprašytų atsigerti. Todėl svarbu nepamiršti dažniau pasiūlyti vaikams gerti. Vanduo turėtų būti pastatytas matomose vaikams vietose, taip skatinant juos kuo dažniau atsigerti. Vyresniems vaikams rekomenduojama sudaryti sąlygas patiems įsipilti geriamojo vandens. Vandeniui atsigerti turi būti naudojami asmeninio naudojimo arba vienkartiniai puodukai, stiklinaitės ar buteliukai.

Vanduo turėtų būti vėsus, bet ne šaltas, rekomenduojama temperatūra ne žemesnė kaip 15°C. Vaikai būtinai turi gerti skysčius ir prakaituoti. Prakaitavimo metu atiduodama kūno šiluma ir taip apsaugoma nuo perkaitimo. Būtina žinoti: kai vaikai pajaučia troškulį, jie jau gali būti dehidratavę, nes jie pajaučia troškulį tik tada, kai prakaituodami praranda apie 2 proc. kūno masės. Taigi, vartoti skysčius, kai yra karšta, būtina nuolat–visą dieną po truputį, nelaukiant, kol pradės kamuoti troškulys. Karščio ir kaitros metu dauguma vaikų nenoriai ir mažai valgo. Jiems reikėtų pasiūlyti lengvai virškinamo maisto. Tai galėtų būti vaisiai, daržovės, iš jų pagamintos įvairios salotos, liesi pieno produktai ir pan. Jei vaikas atsisako valgyti, versti nereikėtų. Svarbiausia, kad vaikai gautų pakankamai skysčių. Sočiau vaikus galima pamaitinti ryte, kol dar nepakilusi oro temperatūra, ir vakare, kai oro temperatūra pradeda kristi.

6.22. Veikla gryname ore

Pagal Lietuvos higienos normą HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, vaikai turi būti išvedami į lauką kasdien 2 kartus šviesiu paros metu. Tačiau jei oro temperatūra lauke 32°C ar aukštesnė, vaikų veikla lauke neorganizuojama, nes tokios oro sąlygos jau kelia pavojų sveikatai.

6.23. Ankstyvas karščio sukeltas šokas

Pasireiškia, kai žmogaus kūnas yra ilgai veikiamas aukštos aplinkos temperatūros ir drėgmės, tiesioginių saulės spindulių bei trūksta poilsio ir skysčių.

- Nuovargis / silpnumas;
- Galvos skausmas;
- Sumišimas / nerimas;

- Normali kūno temperatūra;
- Prakaitavimas (dažnai gausus);
- Kraujavimas iš nosies;
- Išsausėjusios lūpos, liežuvis;
- Šleikštulys / pykinimas;
- Bėrimas.

Veiksmai nukentėjusiajam:

- Padėti nusigauti į vėsesnę vietą šešėlyje.
- Nuraminti, leisti atsisėsti ar atsigulti.
- Skatinti gerti daug vandens.
- Padėti nusivilkti viršutinius drabužius.
- Dėti šaltus kompresus.

6.24. Karščio sukelti raumenų spazmai

Pasireiškia per/po sunkios fizinės mankštos ar sunkaus darbo saulės atokaitoje. Sukelia ūmius, skausmingus ir nevalingus raumenų susitraukimus, paprastai rankų, kojų ar pilvo dalyje. Raumenų spazmai taip pat gali pasireikšti kartu su šiais simptomais:

- Troškuliu;
- Dehidracija;
- Nuovargiu;
- Prakaitavimu.

Veiksmai nukentėjusiajam:

- Skubiai nutraukti visą veiklą ir ramiai pasėdėti vėsioje vietoje.
- Gerti daug skysčių.
- Nedalyvauti jokioje aktyvioje veikloje bent kelias valandas po to, kai atslūgs raumenų spazmai.
- Raumenų spazmus gali padėti numalšinti masažas.
- **Jeigu raumenų spazmai tęsiasi ilgiau, kreiptis į gydymo įstaigą.**

6.25. Karščio sukeltas apalpinimas

Pasireiškia esant fiziniam krūviui aukštoje aplinkos temperatūroje, ypač kai kūnas nėra prie to prisitaikęs.

- Galvos svaigulys;
- Sąmonės netekimas;
- Blyški, prakaituota oda;
- Žemas pulsas.

Veiksmai nukentėjusiajam:

- Nukentėjusįjį būtina paguldyti vėsioje vietoje.
- Mažais gurkšneliais gerti vandenį (staigiai išgertas didesnis vandens kiekis gali sukelti vėmimą).

- **Jei simptomai nepraeina arba pakyla kraujo spaudimas, būtina kreiptis į gydymo įstaigą.**

6.26. Perkaitimas

Atsiranda po kelių dienų ir paprastai pasireiškia vyresnio amžiaus žmonėms, turintiems padidėjusį kraujospūdį ar sunkiai dirbantiems / sportuojantiems karštoje aplinkoje.

- Gausus prakaitavimas;
- Išblyškusi oda;
- Greitas nuovargis;
- Normali ar šiek tiek aukštesnė kūno temperatūra;
- Silpnas pulsas;
- Pykinimas/viduriavimas;
- Šaltkrėtis, vėsi/drėgna oda.

Veiksmi nukentėjusiajam:

- Jeigu įmanoma, iškart dėti vėsinančius kompresus ar pagulėti vėsiam vandenyje.
- Būti vėsioje, vėdinamoje aplinkoje be tiesioginių saulės spindulių.
- Atlaisvinti drabužius, ilsėtis.
- Gurkšnoti vandenį mažais gurkšneliais.
- **Jei simptomai nepraeina ilgesnį laiką, būtina kreiptis į gydymo įstaigą.**

6.27. Šilumos (saulės) smūgis

Pavojingas gyvybei, būtina skubiai diagnozuoti ir gydyti.

Atsiranda dėl ilgalaikio šilumos poveikio fizinio aktyvumo metu, kai kūnas prakaituodamas nesugeba išgarinti šilumos ir kūno temperatūra ima sparčiai kilti. Simptomai panašūs į perkaitimo, tik dar papildomai gali būti:

- Aukšta kūno temperatūra (gali pakilti iki >40OC);
- Staiga pasikeitusi psichinė būklė;
- Nuotaikos svyravimai;
- Stiprus galvos skausmas;
- Dezorientacija;
- Sąmonės netekimas;
- Negilus kvėpavimas;
- Padažnėjęs pulsas (bet gali būti ir sulėtėjęs);
- Karšta ir sausa arba drėgna oda.

Veiksmi nukentėjusiajam:

- **Nedelsiant kreiptis į gydymo įstaigą tel. 112.**
- Laukiant greitosios medicinos pagalbos nukentėjusįjį patraukti į pavėšį.
- Vėsinti šaltu vandeniu, vėduokle, šaltais kompresais ir kt.
- Prireikus atlikti dirbtinį kvėpavimą.

VII. SAVIVALDYBĖS EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ VALDYMO PLANE NURODYTŲ UŽDUOČIŲ VYKDYMO ORGANIZAVIMAS

7.1. Savivaldybės ekstremaliųjų situacijų valdymo plane Įstaigai užduočių nenumatyta.

VIII. VEIKLOS TĖSTINUMO UŽTIKRINIMAS

- 8.1. Baigus avarijos likvidavimo darbus Įstaiga uždaro nutraukiant jos veiklą. Atsižvelgiant į poveikio mastą vykdomi avarijos pasekmių likvidavimo darbai.
- 8.2. Sanitarinio švarinimo tikslas – maksimaliai sumažinti kenksmingų faktorių poveikį žmonėms ir aplinkai radioaktyviojo, cheminio ir biologinio užterštumo atvejais. Sanitarinio švarinimo organizavimas:
- 8.2.1. avarijos likvidavimo metu žmonių, kurie vykdė gelbėjimo darbus, sanitarinis švarinimas (taršos šalinimas nuo kūno) atliekamas Įstaigos pastate kūno kultūros salėje esančioje vonioje. Užteršti drabužiai pakeičiami švariais;
- 8.2.2. sanitarinis švarinimas atliekamas asmeniškai ir savarankiškai kiekvieno asmens, dalyvavusio gelbėjimo darbuose, o avarijos metu nukentėjusių žmonių sanitarinį švarinimą atlieka specialiųjų tarnybų darbuotojai, panaudojant Įstaigos pateiktas higienos priemones;
- 8.2.3. užteršimo cheminėmis medžiagomis atveju, sanitarinio švarinimo vietas ir būdus nustato Šiaulių miesto savivaldybės gelbėjimo darbų arba operacijos vadovas, vadovaudamasis Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento ir Šiaulių visuomenės sveikatos centro rekomendacijomis.
- 8.3. Aplinkos atstatymo priemonės: priklausomai nuo įvykusios avarijos pobūdžio, reikalingos aplinkos atstatymo priemonės, kurių tinkamumą ir tikslingumą apsprendžia Įstaigos vadovas, esant reikalui, konsultuodamasis su atitinkamos srities specialistais.
- 8.4. Pasibaigus ekstremaliajam įvykiui ar avarinei situacijai Įstaigos veiklos atnaujinimui būtina:
- 8.4.1. pakeisti pažeistus įrenginius, vamzdynus, pastatų konstrukcijas;
- 8.4.2. atstatyti pažeistus elektros, ryšių komunalinius tinklus;
- 8.5.3. atnaujinti komunalinių paslaugų tiekimą;
- 8.6.4. gauti valstybinės priežiūros institucijų leidimą atnaujinti įstaigos veiklą;
- 8.7.5. informuoti priežiūros institucijas apie Įstaigos veiklos atnaujinimą.
- 8.8. Įstaiga gali tęsti veiklą kai yra baigti avarijos pasekmių likvidavimo darbai.
-

GALIMŲ PAVOJŲ IR EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ RIZIKOS ANALIZĖ

1. Lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ (toliau – Įstaiga) galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės (toliau – rizikos analizė) tikslas – nustatyti galimus pavojus, įvertinti ekstremaliųjų situacijų rizikos (toliau – rizika) lygį ir numatyti rizikos valdymo priemonės: sumažinti galimų pavojų kilimo tikimybę, galimus padarinius ir pagerinti didelės rizikos ekstremaliųjų įvykių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo galimybes.
2. Galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė atliekama vadovaujantis Ūkio subjekto, kitos įstaigos galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizės metodinėmis rekomendacijomis.
3. Įstaigos galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė atliekama šiais etapais:
 - 3.1. nustatomi galimi pavojai;
 - 3.2. atliekamas rizikos vertinimas;
 - 3.3. nustatomas rizikos lygis ir jos priimtumas (priimtina ar nepriimtina).
4. Duomenys, gauti atlikus rizikos analizę, naudojami:
 - 4.1. rengiant Įstaigos ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planą;
 - 4.2. rengiant Įstaigos ekstremaliųjų situacijų valdymo planą.
5. Ekstremaliųjų situacijų rizikos vertinimas atliktas remiantis statistiniais duomenimis, Įstaigos vidaus atlikta sergamumo analize bei patiems stebint ir vertinat aplinką.
6. Nustatyti galimi pavojai surašomi į 1 lentelę, nurodoma jų padarinių (poveikio) zona, galimas išplitimas, esant galimybei, pateikiamos jų kilimo priežastys (kodėl ir kaip jie gali kilti).

1 lentelė. Nustatytų galimų pavojų apibūdinimas

Eil. Nr.	Nustatytas galimas pavojus	Nustatyto galimo pavojaus padarinių (poveikio) zona ir galimas pavojaus išplitimas	Galimos pavojaus kilimo priežastys
1.	2.	3.	4.
1.	Užkrečiamos ligos-epidemijos (gripas)	Visose Įstaigos grupėse. Gamybinėse patalpose. Išplitimas už Įstaigos ribų.	Gamtinės kilmės, žmogiškasis faktorius. Nesilaikymas higienos normos reikalavimų.
2.	Meteorologiniai reiškiniai (snygis, stiprus vėjas, audra, pūgos)	Visoje Įstaigos teritorijoje ir už jo ribų.	Gamtinės kilmės susiformavęs pavojingas meteorologinis reiškinys.
3.	Gaisras	Vienoje iš grupių. Gamybinėse patalpose. Skydinėje. Šilumos mazgo patalpose. Įstaigos teritorijoje.	El. prietaisų netaisyklingas panaudojimas, palikimas be priežiūros. Netvarkingi el. įvadai. Nesilaikymas vidaus taisyklių punkto „rūkyti draudžiama lopšelio- darželio viduje ir jos teritorijoje“. Žmonių žūtis arba sutrikdyta sveikata.
4.	Šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	Vienoje iš grupių. Visose Įstaigos patalpose. Šilumos mazgo patalpose. Įstaigos teritorijoje.	Techninės kilmės ir/ar gamtinės kilmės, žmogiškasis faktorius. Avarija katilinėje. Vietinių vamzdinių trūkimai (dėl žemos oro temperatūros, vamzdinių susidėvėjimo ir kt.). Avarija magistraliniuose vamzdynuose. Sutrikdyta Įstaigos veikla dėl neplanuoto šilumos tiekimo nutraukimo šildymo sezono metu.
5.	Vandens tiekimo sutrikimai	Vienoje iš grupių. Visose Įstaigos patalpose.	Techninės kilmės, žmogiškasis faktorius. Sutrikdyta Įstaigos veikla dėl neplanuoto geriamojo vandens tiekimo nutraukimo.

6.	Elektros energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	Vienoje iš grupių. Gamybinėse patalpose. Skydinėje.	Techninės kilmės ir/ar gamtinės kilmės, žmogiškasis faktorius. El. prietaisų netaisyklingas panaudojimas, palikimas be priežiūros. Netvarkingi el. įvadai. Sutrikdyta Įstaigos veikla dėl neplanuoto elektros energijos tiekimo nutraukimo.
7.	Teroristiniai išpuoliai	Vienoje iš grupių. Visose Įstaigos patalpose. Įstaigos teritorijoje ir išplitimas už Įstaigos ribų.	Žmogiškasis faktorius. Kyla pavojus žmogaus gyvybei, sveikatai, turtui ir/ar jo aplinkai.
8.	Pavojingas radinys	Vienoje iš grupių. Visose Įstaigos patalpose. Įstaigos teritorijoje ir išplitimas už Įstaigos ribų.	Žmogiškasis faktorius. Kyla pavojus žmogaus gyvybei, sveikatai, turtui ir/ar jo aplinkai.

8. Nustačius galimo pavojaus tikimybę (T), analizuojami jo padariniai (poveikis) (P) Įstaigai:

8.1. gyventojų gyvybei ir sveikatai (P1);

8.2. turtui ir aplinkai (P2);

8.3. veiklos tęstinumui (P3).

9. Nustatomas galimas nukentėjusiųjų: žuvusiųjų, sužeistųjų, evakuotinių, gyventojų skaičius. Šie duomenys įrašomi į 3 lentelės 2 skiltį.

3 lentelė. Galimų pavojų padariniai (poveikis) gyventojų gyvybei ir sveikatai (P1).

Eil. Nr.	Nustatytas galimas pavojus	Galinių nukentėti žmonių skaičius
1	2	3
1.	Užkrečiamos ligos - epidemijos (gripas)	Žuvusiųjų, sužeistųjų nėra ir (ar) gyventojų evakuoti nereikia.
2.	Meteorologiniai reiškiniai (snygis, stiprus vėjas, audra, pūgos)	Žuvusiųjų, sužeistųjų nėra ir (ar) gyventojų evakuoti nereikia.
3.	Gaisras	Gali sužaloti (susirgti) nuo 5 iki 10 žmonių, gali kilti poreikis evakuacijai apie 100 žmonių.
4.	Šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	Žuvusiųjų, sužeistųjų nėra, gali prireikti perkelti į kitas patalpas iki 20 žmonių.
5.	Vandens tiekimo sutrikimai	Žuvusiųjų, sužeistųjų nėra ir (ar) gyventojų evakuoti nereikia
6.	Elektros energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	Žuvusiųjų, sužeistųjų nėra ir (ar) gyventojų evakuoti nereikia.
7.	Teroristiniai išpuoliai	Gali sužaloti nuo 1 iki 5 žmonių, gali prireikti perkelti į kitas patalpas iki 20 žmonių.
8.	Pavojingas radinys	Gali sužaloti (susirgti) nuo 1 iki 5 žmonių, gali prireikti perkelti į kitas patalpas iki 20 žmonių.

4 lentelė. Galimų pavojų padariniai (poveikis) turtui (P2).

Eil. Nr.	Nustatytas galimas pavojus	Galimi padariniai (poveikis) turtui	Numatomi nuostoliai
1	2	3	4
1.	Užkrečiamos ligos - epidemijos (gripas)	Nėra	Nėra
2.	Meteorologiniai reiškiniai (snygis, stiprus vėjas, audra, pūgos)	Dėl sniego, stipraus vėjo gali nukentėti silpnesnės pastato konstrukcijos, Įstaigos kieme esantys įrengimai	Nuo 5 proc. iki 10 proc.
3.	Gaisras	Gali nukentėti Įstaigos įranga, inventorių, apsmilkti sienos, lubos, gesinant gaisrą bus aplieta vandeniu.	Nuo 30 proc. iki 40 proc.
4.	Šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	Gali būti sugadinti įrenginiai, inventorių grupėse, administracinėse patalpose.	Mažiau nei 5 proc.
5.	Vandens tiekimo sutrikimai	Nėra	Nėra

6.	Elektros energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	Gali būti sugadinti įrenginiai, inventorius grupėse, administracinėse, gamybinėse patalpose.	Nuo 5 proc. iki 10 proc.
7.	Teroristiniai išpuoliai	Gali būti sunaikintas Įstaigos turtas.	Mažiau nei 5 proc.
8.	Pavojingas radinys	Gali būti sunaikintas Įstaigos turtas.	Mažiau nei 5 proc.

5 lentelė. Galimų pavojų padariniai (poveikis) veiklos tęstinumui (P3).

Eil. Nr.	Nustatytas galimas pavojus	Galimi padariniai (poveikis) veiklos tęstinumui	Galimų padarinių (poveikio) trukmė (valandomis arba paromis)
1	2	3	4
1.	Užkrečiamos ligos - epidemijos (gripas)	Darbo jėgos praradimas. Pablogėja darbo sąlygos. Sumažėja vaikų lankomumas. Ugdymo proceso nutraukimas.	Nuo 6 iki 24 val.
2.	Meteorologiniai reiškiniai (snygis, stiprus vėjas, audra, pūgos)	Sutrinka darbuotojų atvykimas į darbą, vaikų į darželį. Sutrinka maisto prekių pristatymas. Maisto produktų gamybos proceso sutrikimas.	Nuo 6 iki 24 val.
3.	Gaisras	Vaikų ugdymo proceso sutrikimas, nutraukimas. Maisto gamybos proceso sutrikimas. Veiklos sustabdymas.	Nuo 1 iki 3 parų.
4.	Šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	Pablogėja darbo sąlygos. Veiklos sustabdymas.	Iki 6 val.
5.	Vandens tiekimo sutrikimai	Pablogėja darbo sąlygos. Veiklos sustabdymas.	Iki 6 val.
6.	Elektros energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	Pablogėja darbo sąlygos. Veiklos sustabdymas.	Iki 6 val.
7.	Teroristiniai išpuoliai	Veiklos sustabdymas.	Iki 6 val.
8.	Pavojingas radinys	Veiklos sustabdymas. Ugdymo proceso nutraukimas.	Ik

10. Užpildžius 6 lentelės 10 skiltį gaunami bendros rizikos duomenys, pagal kuriuos įstaigos darbuotojams bei ugdytiniams, aplinkai ir įstaigos veiklai galimi pavojai išsidėsto sekančia tvarka:

10.1. Gaisro keliamas pavojus, užsidegimo ar degimo grėsmė;

10.2. meteorologiniai reiškiniai;

10.3. žmonių užkrečiamos ligos;

10.4. elektros energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai;

10.5. teroristiniai išpuoliai;

10.6. pavojingas radinys;

10.7. vandens tiekimo sutrikimai;

10.8. šilumos energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai.

11. Nustačius labai didelę, didelę ar vidutinę riziką, šių galimų pavojų rizikos mažinimo priemonės numatomos Įstaigos ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plane. Šios priemonės turi:

11.1. mažinti galimo pavojaus tikimybę ir (ar) galimus padarinius (poveikį);

11.2. gerinti Įstaigos pasirengimą reaguoti ir likviduoti įvykius ir šalinti jų padarinius;

11.3. didinti Įstaigos darbuotojų saugumą gresiant ar įvykius įvykiams.

12. Nustačius labai didelę ar didelę riziką, šių galimų pavojų valdymas Įstaigos ekstremaliųjų situacijų valdymo plane.

13. Nustačius priimtina riziką, nebūtina numatyti šių galimų pavojų prevencijos priemonių ir jų valdymo, bet juos pakartotinai įvertinti rizikos analizės peržiūros metu.

14. Rizikos analizė bus peržiūrima ir prareikus atnaujinama ne rečiau kaip kartą per 3 metus arba atsiradus naujiems pavojams, pasikeitus civilinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams, pertvarkius ar modernizavus įrenginius, technologinius procesus ar įvykius kitiems pokyčiams, didinantiems pavojų ar ekstremaliųjų situacijų riziką ir mažinantiems darbuotojų saugumą.

6 lentelė. Galimų pavojų rizikos įvertinimas.

Eil. Nr.	Galimas pavojus	Galimo pavojaus tikimybės (T) įvertinimas balais	Galimų padarinių(poveikio)(P) įvertinimas balais			Rizikos lygio (R) nustatymas			
			Galimi padariniai (po veikis) gyventojų gyvybei ir sveikatai (P1)	Galimi padariniai (poveikis) turtui ir aplinkai (P2)	Galimi padariniai (poveikis) veiklos tęstinumui (P3)	Galimo pavojaus rizikos gyventojų gyvybei ir sveikatai lygis (R1) $R1=TxP1$	Galimo pavojaus rizikos turtui ir aplinkai lygis (R2) $R2=TxP2$	Galimo pavojaus rizikos veiklos tęstinumui lygis (R3) $R3=TxP3$	Bendras rizikos lygis (R) $R=R1+R2+R3$
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Užkrečiamos ligos - epidemijos (gripas)	5	1	1	2	5 Vidutinis	5 Vidutinis	10 Didelis	20
2.	Meteorologiniai reiškiniai (sniegis, stiprus vėjas, audra, pūgos)	4	1	2	2	4 Priimtinas	8 Vidutinis	8 Vidutinis	20
3.	Gaisras	4	3	4	3	12 Didelis	16 Labai didelis	12 Didelis	40
4.	Silumos energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	4	1	1	1	4 Priimtinas	4 Priimtinas	4 Priimtinas	12
5.	Vandens tiekimo sutrikimai	4	1	1	1	4 Priimtinas	4 Vidutinis	4 Priimtinas	12
6.	Elektros energijos tiekimo sutrikimai ir/ar gedimai	4	1	2	1	4 Priimtinas	8 Vidutinis	4 Priimtinas	16
7.	Teroristiniai išpuoliai	4	2	1	1	8 Vidutinis	4 Priimtinas	4 Priimtinas	16
8.	Pavojingas radinys	4	2	1	1	8 Vidutinis	4 Priimtinas	4 Priimtinas	16

